

Consideracions prèvies sobre la personalització de l'aprenentatge (PA)

La preocupació d'adaptar el currículum i els mètodes didàctics a les necessitats específiques de cada alumne i tenir en compte les seves capacitats i el seu bagatge personal i divers d'expectatives i sabers és un assumpte que ve de lluny i al qual el professorat dedica molts i creixents esforços, atès que en la majoria de centres educatius l'alumnat presenta una gran varietat de bagatges culturals, cognitius, socials i psicològics. La diversitat de l'alumnat d'avui dia és més la norma que no pas l'excepció. El concepte de personalització de l'aprenentatge pretén anar un pas més enllà de l'atenció a la diversitat, entesa en el sentit clàssic d'ajudar l'alumnat, sobretot el que té més dificultats, a assolir els objectius educatius preestablerts amb caràcter general o, si escau, adaptar-los.

En aquest sentit és habitual que els centres educatius de Catalunya defineixin projectes educatius de centre que plantegen reajustaments curriculars i organitzatius destinats a adequar l'acció pedagògica a la varietat de l'alumnat, tenint en compte tant la seva individualitat com la creació d'alts nivells d'expectativa i d'exigència. Aquests projectes acostumen a partir d'uns plantejaments integrats del currículum, donen nous tractaments a les àrees instrumentals, empen sistemàticament la resolució de problemes per treballar la part del currículum dedicada a les àrees del coneixement i plantegen activitats orientades a l'autoconeixement, la col·laboració i el compromís amb la tasca d'aprendre. Són projectes que, en definitiva, s'orienten a personalitzar progressivament l'aprenentatge, encara que no facin ús explícit d'aquesta terminologia. L'impuls del suport escolar personalitzat per part del Departament d'Ensenyament es pot inscriure en aquesta línia de sensibilitat per les necessitats i els dèficits d'aprenentatge personals i d'actuació organitzada i sistemàtica per atendre'ls.

La personalització educativa basteix l'aprenentatge partint de la diversitat de capacitats cognitives, emocionals i artístiques de l'alumnat, i del seu propi i particular procés d'aprenentatge —en els diversos àmbits on viu i s'educa—, amb la finalitat que assoleixi les competències i els coneixements bàsics, desenvolupi al màxim les seves potencialitats i sigui capaç d'exercir plenament la ciutadania. Aquesta perspectiva representa una evolució dels plantejaments curriculars i organitzatius més tradicionals.

La personalització de l'aprenentatge es pot entendre com una estratègia sistèmica per millorar el desenvolupament de competències i assolir les destreses que la societat del coneixement exigeix. Reeixir en la personalització requereix aconseguir que l'alumnat sigui protagonista del seu propi procés d'aprenentatge i sigui conscient del desenvolupament progressiu de la seva identitat. Així mateix, suposa augmentar alhora el rendiment acadèmic educatiu i la satisfacció en el treball, i fer més efectiva la participació en la vida del centre per la via d'implicar-se en la presa de decisions sobre l'aprenentatge. La personalització de l'aprenentatge seria, per tant, una estratègia clau per

afavorir l'aprenentatge permanent, en el sentit d'aprenentatge al llarg de la vida, i una part integral de la lluita i de l'esforç compartit per l'èxit escolar i educatiu, ja que entren en acció simultània diferents agents d'aprenentatge que han de ser coherents i cooperar amb el centre educatiu.

A escala internacional, el concepte de personalització s'incorpora lentament al repertori pedagògic com a instrument per atendre amb èxit l'heterogeneïtat de l'alumnat, que es considera un valor a potenciar. Exigeix superar prejudicis homogeneïtzadors i introduir flexibilitat —un clar exemple contrastat és el treball amb grups de diferents edats a l'escola rural. Atès que no es limita a l'alumnat que pugui presentar dèficits cognitius i socials, la personalització representa una superació del concepte clàssic d'atenció a la diversitat, que té clares implicacions quant a la reestructuració de les relacions educatives. Avançar en la personalització també contribueix a fer que el sistema educatiu faciliti la integració i el sentit de pertinença i la participació compromesa dels joves a la societat.

En termes professionals, per assolir l'objectiu de la personalització de l'aprenentatge cal posar les màximes expectatives en cada alumne i alumna i proporcionar-li l'oportunitat d'obtenir el màxim i el millor d'ell mateix, sigui quin sigui el seu talent o el seu entorn o procedència, sigui quin sigui el seu rendiment i resultats previs. No es tracta de canviar l'alumne perquè s'integri a un sistema educatiu homogeni, sinó modificar les condicions perquè cada noi i cada noia aprengui d'acord amb les seves potencialitats i les aprofiti de manera òptima. Així, la finalitat de la personalització és la maximització de l'experiència d'aprenentatge de tots i cadascun dels infants i joves, cosa que és difícilment assolible en marcs escolars curriculars i organitzatius basats en la uniformitat.

Posar cada alumne en el centre del seu aprenentatge és molt complex i mereix una acurada reflexió. L'assumpció tradicional era que tots els alumnes aprenien de la mateixa manera, estudiant els mateixos continguts, al mateix ritme, i seguint un únic mètode. Per això, el sistema educatiu convencional organitzava les escoles segons les edats dels alumnes i amb un currículum categoritzat per cursos i assignatures, però aquest model, producte d'un altre segle i una altra cultura, presenta nombrosos símptomes d'inadequació a les realitats i exigències de la societat actual.

Tot i que les idees de la personalització de l'aprenentatge provenen del pensament dels grans pedagogs i pedagogues clàssics, els estudis i propostes sobre la personalització de l'aprenentatge realitzats des dels anys 70 del segle passat aporten a l'ensenyament d'avui un seguit de criteris i elements sobre els quals s'ha anat bastint un creixent consens social i professional:

— L'estudiant s'ha d'implicar activament en el propi aprenentatge, per la qual cosa és fonamental aconseguir-ne la motivació, que s'ha de fomentar activament.

— El professorat ha de proporcionar estratègies d'aprenentatge que s'adaptin al ritme de cadascú, incloent l'optativitat curricular i respectant i aprofitant els coneixements, experiències, destreses i preferències dels alumnes.

— El professor ha de ser un assessor i un facilitador d'aquest aprenentatge. Ha d'estar ben format en comunicació i col·laboració, tenir el gust i l'aptitud d'aprendre i conèixer formes diversificades d'avaluació.

— El coneixement es construeix col·laborativament i es promou mitjançant entorns d'aprenentatge que incorporen recerca, resolució de problemes i treball per projectes, en un context que considera que compartir el coneixement és un component intrínsec del procés d'aprenentatge.

— La flexibilitat d'horaris i ritmes és essencial, per la qual cosa cal replantejar i adaptar l'organització escolar als requeriments de la personalització de l'aprenentatge.

— Personalitzar l'aprenentatge requereix un bon coneixement de les fortaleces i les debilitats de cada alumne, de manera que mitjançant l'avaluació i el diàleg s'arribi al diagnòstic de les necessitats i a la concreció dels corresponents plans de treball.

— L'avaluació personalitzada és part del procés d'aprenentatge. La valoració dels estudiants es basa en els seus avenços personals i en l'evidència que mostren sobre les seves activitats i que poden comunicar, el seu progrés, els coneixements i allò que són capaços de fer.

Recollint aquests elements, la personalització de l'aprenentatge es pot entendre com el procés pel qual els centres educatius, d'una manera sistemàtica i estructurada, ajuden els estudiants a aprendre, a crear plans personals que condueixin a l'assoliment dels objectius, a formular les seves aspiracions i a donar evidència i avaluar el seu aprenentatge, acompanyats per professors que donen suport i exerceixen de mentors. La personalització no és un model d'intervenció ni admet una recepta concreta, sinó que és la resposta a l'exigència fonamental de centrar-se en l'alumne i en la formació de la persona en la seva totalitat.

Ferran Ruiz Tarragó
President del Consell Escolar de Catalunya